

VAKUFNAMA¹⁾ TUZLANSKE DOBROTWORKE (VAKIFE) TAHIRE-hanume TUZLIĆ

U gradu Tuzli i njenoj okolini ima dobar broj kako manjih tako i većih objekata i uopšte nekretnina darovanih u dobrotvorne i opšte korisne svrhe, ali se o njihovim darovateljima zna vrlo malo ili nikako. Zato ću ja, na temelju dokumenta do koga sam došao, makar i u najkraćim crtama, ukazati na jednog od takvih dobrotvora i vakifa i iznijeti original i prevod vakufname u kojoj je sadržan popis uvakufljenih nekretnina kao i odredbe o utrošku određenog dijela prihoda tog vakufa (šarti-vakif).

Iako ovaj dokument potiče iz novijeg doba (1907), on, obzirom na dalekovidnost i patriotizam pri određivanju šarti-vakifa, svakako zaslužuje da bude objavljen.

Vakifa ovog velikog vakufa je, kao što se i iz naslova vidi, Tahire-hanuma Tuzlić, jedna od ženskih članova porodice Tuzlića²⁾, a udova iza Bećirbega Gradašćevića.

Vakufnama je napisana na turskom, a kur'anski i hadiski citati na arapskom jeziku i to po uzoru kako su pisane vakufname i

¹⁾ Vakufnama je isprava kojom neka osoba vakufi (zavještava) neki dio svog imetka u dobrotvorne (prosvjetne, čisto vjerske, socijalne i slične) opštekorisne svrhe. Zavještavalac se zove vakif, a sama zadužbina vakuf.

Da bi vakuf po šeriatskim propisima postao neopoziv, treba da o njegovoj neopozivosti donese šeriatski sudija presudu, a da bi opet on mogao donijeti presudu, mora se kod šeriatskog suda pokrenuti spor. Taj spor pred šeriatskim sudom inscenira se redovito poslije uvakufljenja, i to između vakifa i mutevelije na taj način, što vakif, nakon što uvakufi i uvakufljeni imetak preda muteveliji na upravu, onda izjavi da odustaje od uvakufljenja i zatraži da mu se uvakufljena imovina vrati, što mutevelija odbija, iz čega onda nastane spor. Šeriatski sudija konačno donese presudu o valjanosti i neopozivosti vakufa i tek tada je potpuno svršena stvar uvakufljenja i dotični vakuf postaje nepokvarljiv.

Šeriatski sud kao takav, dužan je, pored vakifa, ako je živ, po zvaničnoj dužnosti vršiti nadzor i voditi računa o tom da li mutevelija postupa po odredbama vakufname. Ovo naglašavam zbog toga što su u prošlosti bili česti slučajevi da se mutevelije nisu pridržavali odredaba vakufnama, a rijetki slučajevi da su Šeriatski sudovi u takvim slučajevima intervenisali i izvršili svoju dužnost.

²⁾ Kako je vakifa spomenula nekoliko svojih predaka, za čiju dušu je zavještala, to ću prema onom, što sam mogao saznati i doći do sigurnih podataka, iznijeti kratka objašnjenja o tim imenima kao i o porijeklu porodice Tuzlića.

Kao najstariji član te porodice, za koga se zna, smatra se Topal Osman-paša, koji je u osamnaestom vijeku tri puta bio namjesnik Bosne. On svog sina Hadži Derviš Hasanbega (umro 1766—7) postavi za kapetana Tuzle, a njega u časti kapetana — po pravu primogeniture-naslijedi najstariji sin mu Derviš Ahmedbeg (umro 1787—8). Ovoga naslijedi opet najstariji sin mu Sulejmanbeg (umro 1804). Sulejmanbeg ne naslijedi sin mu (valjda zbog maloljetstva), nego brat mu Mu-

slične povelje još i prije više stoljeća, a nakon toga je izvršen sav potrebni proceduralni postupak u svrhu provociranja sudske presude o stalnosti i neopozivosti vakufa. Nakon svega toga vakuf je predat muteveliji (upravitelju), sarajevskom gradonačelniku Esad ef. Kuloviću, na upravu pod uslovom da se strogo pridržava odredaba vakufname.

PREVOD VAKUFNAME

»On je pomagalac«

Vakufnama

Broj:

Sidžila: 231/9	Djelovod. protokola: 4701/1907	U njemu je uvakufljenje i upisivanje u sidžil.
-------------------	-----------------------------------	---

Bezbrojne i najviše hvale i nebrojene zahvale svemogućem i uzvišenom Bogu, koji zna sve ljudske tajne kao i sve ljudske misli, Onom koji zna sve dobre i bogougodne ljude i koji ih nagrađuje iz

radbeg (po njemu su prozvani Muradbegovići). Iza njegove smrti (1805) za kapetana dođe Sulejmenbegov sin Mehmedbeg, koji osta na tom položaju do 1820 g. Mehmedbega naslijedi Osmanbeg, a ovog opet njegov sin Mahmud-paša.

Mahmud-paša je ne samo najistaknutiji član ove porodice, nego je i jedan između najistaknutijih Bosanaca u onim burnim vremenima borbe za nezavisnost Bosne i Hercegovine protiv osmanlijskih reforama a za stara plemićka prava. On se između svih tuzlanskih kapetana jedini diže do časti paše i do gotovo samostalnog gospodara tuzlanske nahije. Narod ga prozva Tuzla-pašom, po čemu onda njegovi potomci dobiše prezime Tuzlići.

25. oktobra 1850. on zajedno sa sinom Hadži Osmanbegom bi od pobunjenog naroda izabran za vođu ustanka protiv Omer-paše Latasa, uvođenja reformi i uopšte turske uprave u Bosni. Borbu kod Vranduka predvodio je Hadži Osmanbeg Tuzlić, koji poslije toga, poslat Mahmud paši Fidaiciu u Zvornik radi traženja pomoći, zajedno s Fidaićem pobježe preko Drine u Srbiju, odakle ih beogradski paša odpremi u Carigrad.

U isto vrijeme pobjegao je i Tuzla Mahmud paša preko Rajeva sela i Save u Vinkovce, odakle ga Omer paša na prevaru i jamčivši mu sigurnost, vrati u Bosnu, da bi ga odmah u Tolisi dočekali njegovi ljudi, poskidali mu sve carske ordene i svezana otpremili u Tuzlu, gdje bi bačen u tamnicu, a kuća mu opljačkana (odneseno mu je 18.000.000 groša).

Iz Tuzle ga Omer paša svezana na konju odvede u Sarajevo, a poslije suđenja u Travniku odpremi ga u prvoj grupi osuđenika svezana u Carigrad, odakle se više nije ni vratio.

Osmanbeg je imao sinove Mehmedbega i Semsibega i kćeri Zuhre-hanumu, Tahire-hanumu i Hafize-hanumu. Semsibeg nije imao potomstva, dok je Mehmedbeg imao Bakirbega i Sahzije-hanumu, udatu za Cazimbega Gradašćevića.

Zuhre-hanuma je udata za Hadžibega Gradašćevića i njena kći Rašide-hanuma je udata za Esad ef. Kulovića.

Tahire-hanuma je bila udata za Bećirbega Gradašćevića, ali je umrla bez potomstva u saferu 1340 (23. avgusta 1922) godine i ukopana je na lijevoj strani ulaza u Jalsku džamiju, gdje joj se i sada nalazi grob sa vrlo lijepo izrađenim nišanima i natpisom na uzglavnom nišanu.

O Hafize-hanumi sam mogao saznati samo toliko da je postojala, (jer vakifa zavješta i za njenu dušu), kao i da je izvršila temeljito renoviranje Jalske džamije, što se vidi iz izvje mutevelije Naile-hanume Hadžiefendića vakufa. (Podatke o porodici Tuzlića do Mahmud-paše crpio sam iz djela A. Muradbegovića: Omer-paša Latas u Bosni, a ostale sam dobio od Muradbega Zaimovića, a neke uzeo iz natpisa na nišanima).

neiscrpnih riznica svoje darežljivosti, Onom koji nužno opstoji i koji na najljepši način stvori sve što na svijetu postoji i svuda i u svemu uspostavi najbolji red; Onom koji istače ljudski rod između svega stvorenog i koji svojim riječima: »Učinio sam časnim ono što on ostavi za poslije« učini ovaj svijet usjevom budućeg svijeta, — Svemogućem Bogu, opštem dobroćinocu.

Neka je najveći blagoslov onom koji je prvi uzrok božijeg poslanstva i posljednji nosioc božije objave, vodi i imam svih božijih poslanika, onom za kim pristaju svi odličnici, božijem miljeniku koji će na Sudnjem danu imati pravo zauzimanja, odabranom Muhamedu, čijom plemenitošću i dobrotom je osvjetljen njegov prečisti grob, — bašča od rajskih bašča, — onom zbog koga je stvoren cijeli ovaj svijet i uspostavljeni pero i knjiga.

Nek svemogući obaspe svojim zadovoljstvom i počasti časne grobove njegove porodice i njegovih plemenitih drugova, koje smo svi dužni poštivati i od kojih je svaki bio riznica uzvišene vjere i cvijeće divne bašče uzvišenog šeriata, da je Bog zadovoljan sa svima.

A nakon toga, povod pisanju i sastavljanju ove na šeriatskim propisima zasnovane i valjane isprave i vakfije, je slijedeći:

Na molbu ugledne građanke i dobrotvorke grada Donje Tuzle (Okružje tuzlansko, Bosna), mahala Polje, udove iza rahmetli Bećirbega Gradaševića, Tahire-hanume, kćeri umrlog Osmanbega, sina umrlog Mahmudpaše, — došao je ispred Šeriatskog suda šeriatski sudija Jusuf Zijaud-din Midžić sin Mehmed Šukri efendije u mjesto Bukinje, ljetnikovac sarajevskog gradonačelnika, uglednog Mustafa-Esad efendije Kulovića, sina Hadži Sulejman-Rušdi efendije, u blizini Tuzle, u svrhu sastavljanja vakufname kao i donošenja šeriatsko-sudske presude o vakufu, te je s tu prisutnom dvojicom poznatih donjotuzlanskih građana Vilović hf. Osman efendijom, sinom umrlog Mustafa efendije i Ajanović Ahmed efendijom, sinom umrlog Beganage, sastavio šeriatsko-sudsko vijeće. Nakon toga su spomenuta dvojica predstavila spomenutu Tahire-hanumu, koja je Šeriatskom sudu i od ranije poznata, poslije čega je ona u tako formiranoj sjednici Šeriatskog suda u svrhu upisivanja niže navedenog vakufa u šeriatsko-sudske knjige, odredila vakufu i muteveliju, ranije spomenutog Esad efendiju i u njegovu prisustvu dala potpuno valjanu i po šeriatskim propisima priznatu izjavu da kao potpuni vlasnik i valjani posjednik uvakufjljava niže navedene nekretnine, čije se vlasništvo i posjed nalaze upisani i u popisu nekretnina donjotuzlanske gruntovnice i to:

1) U ulošku br. 337, k. č. br. 5/65, u čaršiji, jedan dućan-magaza s milćom;

2) U ulošcima br. 446 i br. 2139, k. č. br. 5/117, 5/337 i 5/59 jedna velika zidana zgrada sa svim što je uz nju, koju drži pod zakupom i u njoj je smješteno Kotarsko predstojništvo, Poreska uprava, Gruntovnica i Katastar i u njenom susjedstvu u Trg ulici jedna magaza sa svim što je uz nju, i iznad magaze kuća;

3) U ulošku broj 939, k. č. br. 9/131 i 9/130, u mahali Polje, pored rijeke Jale, uz niže navedenu novu zidanu kuću, jedan kućni milać s bašcom i avlijom;

4) U ulošku broj 962, k. č. br. 9/128, 9/142 i 9/141, opet u mahali Polje jedna nova zidana kuća sa svim što se uz nju nalazi i posebnim putem, te k. č. 6/333 jedan milać zvani »Čajr« u Džindić-mahali;

5) U ulošku br. 2083, k. č. br. 5/13, jedan dućan zajedno s milćom;

6) U ulošku br. 1368 u Hudeču, k. č. 2518/3, 2510/2, 2517/1, 2517/2, 2519/2 sa svim što je u njima, te k. č. br. 1348 dvije kuće s milćem i 4 parcele vrtova i šljivik tzv. »Hudeč«;

7) U džematu Pascima u donjotuzlanskom kotaru, upisano u navedenoj gruntovnici u z. k. ulošku br. 31, k. č. 940/2, 940/1 sa svim što te čestice obuhvataju, te k. č. 90 i 91 dvije kuće i jedan milać »Šljivik-bašča«;

8) Zatim u ranije navedenom z. k. ul. br. 1368, u ranije spomenutom »Hudeč« mjestu, k. č. 2509/2, 2510/1, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2518/1, 2518/2, 2520, 2521, 2526, 2527 i 2509/1 sedam poznatih njiva, 5 čestica šikare, 2 čestice gaja;

9) U ranije spomenutim Pascima u navedenom z. k. ulošku 91, k.č. br. 925, 926/1, 937, 938, 939, 941, 914, 915 i 916, zvane Polje, Ada i Pridor i kod kuće osam poznatih čestica njiva i 1 suvat;

10) U z. k. ulošku br. 236, k. č. 927, 928/1, 928/3, 931, 934, ta-kođe zvane Pridor i Ada ito poznate 3 njive i 2 suvata;

11) Zatim u džematu Husino, takođe u srezu Tuzla i upisane u spomenutoj gruntovnici u z. k. ulošku br. 277, k. č. br. 500, 1576, 1639, 1643, 1826, 1881, 693, 1844, 1837, 1874, 1424, 1835, 1577/6, 1577/7, 1577/8, 1788, 1577/2, 1577/9: zvane: Palučak, Slatine, Bare, Maline, Krušici i Krčevine 6 njiva, 2 livade, 6 pašnjaka, 3 suvata i 1 kuća i ostalo što se uz nju nalazi;

12) U istom kotaru u džematu Bistarac, upisane u z. k. ulošku br. 80, k. č. 956, 957, 976 i 977: dva šljivika zvana »Sadnice«, te pored kuće 1 šljivik i avlija sa svim što se tu nalazi.

Nakon što sam od Zemaljske vlade u Sarajevu dobila odobrenje pod br. 173155 od 2. novembra 1907. godine (n. e.) za vakufljenje erazimirijske, uvakufljujem, shodno šeriatskim propisima, vječnim vakufom i vječnim izuzimanjem iz kupoprodajnog prometa sve nabrojane nekretnine određujući tom vakufu slijedeće uslove:

1) Da se ovaj vakuf zove »Evladijet-vakuf« Tahire-hanume Tuzlić, čijim će prihodima sa svih nekretnina, bile to kirije, poljoprivredni proizvodi, česim ili drugi prhodi, raspolagati mutevelija, koji će iz tih prihoda izdvajati jedan određeni dio i trošiti ga u dobrotvorne, bogougodne i prosvjetne svrhe i ustanoviti rezervni fond;

2) Mutevelija spomenutog vakufa će, dok sam ja živa, davati 800 kruna godišnje jednom slušaocu islamskih nauka (islamske apo-

logetike, filozofije šeriatskog prava i islamske tradicije) i 600 kruna godišnje jednom slušaocu prava, medicine ili tehnike i građevinarstva;

3) U dobrotvorne i bogougodne svrhe za časnu i plemenitu dušu božijeg miljenika, uzora dobre i savršenstva, Muhameda, Boga blagoslovio, zatim za duše mojih časnih predaka i djedova Hasan-kapetan, Salih-paše, Sulejman-kapetana, Ahmed-kapetana i Mahmud-paše, te mog plemenitog oca Osman-bega, njegove poštovane majke Fatime-hanume, moje cijenjene majke Zibe-Alije-hanume, mog plemenitog muža Hadži Bećir-bega, cijenjenog mi brata Hadži Semsibega, moje drage tetke Rašide-hanume i poštovane Hafize-hanume, a i za moju dušu takođe, da se kolje ukupno 14 kurbana i da se sevap poklanja navedenim. U tu svrhu će se trošiti godišnje 280 kruna;

4) Da se još za duše sviju nas prouče godišnje po dvije hatme iz Kur-ana. U tu svrhu trošiče se godišnje 20 kruna. Svega 300 kruna;

Poslije moje smrti mutevelija će iz prihoda navedenog vakufa trošiti godišnje:

5) Za održavanje dvojice slušalaca islamskih vjerskih nauka (islamske apologetike, filozofije šeriatskog prava i islamske tradicije) po 700 kruna godišnje;

6) Za održavanje četvorice slušalaca prava, medicine ili tehnike i građevinarstva godišnje po 700 kruna;

7) Uslov je da navedeni slušaoci budu muslimani Bosne, da budu sa vjerskog stanovišta lijepih osobina i lijepa vladanja i da su bez sredstava za studiranje, da se ne mogu održavati. Za davanje stipendije onima koji će studirati islamske nauke (islamsku apologetiku, filozofiju šeriatskog prava i islamsku tradiciju) uslov je još da su završili višu gimnaziju ili šeriatsku sudačku školu i da imaju završne diplome;

8) Mutevelijsku dužnost kao i dodjeljivanje stipendija i isplatu istih vršiče prvenstveno muško potomstvo spomenutog mutevelije Mustafa-Esad efendije Kulovića s pokoljenja na pokoljenje. Isto tako će poslije moje smrti mutevelija trošiti u dobrotvorne i bogougodne svrhe, za klanje kurbana i učenje kur'anskih hatmi godišnje 300 kruna;

9) Osim toga od prihoda nekretnina navedenog vakufa ulagat će po 5% u predviđeni rezervni fond i taj novac će davati da se s njim radi i da raste. Tim novcem će vršiti opravke uvakufljenih zgrada, a ako su previše trošne ili se ruše, da njim podigne nove zgrade;

10) Dok sam ja živa mutevelijska dužnost nad spomenutim vakufom, a prema navedenim uslovima (šartovima) vakifa, pripada meni, a poslije moje smrti pripada navedenom sarajevskom gradonačelniku Mustafa-Esada efendiji Kuloviću, a poslije njegove smrti njegovu najstarijem sinu i td., tako da muteveliluk pripada uvijek najstarijem sinu. U slučaju da mutevelija ne bude imao sina, onda pravo muteveliluka pripada njegovu najstarijem i najbližem muškom članu rodbine;

11) A ako od ovako predviđene rodbine ne bude bilo nikog, ko bi preuzeo muteveliluk, u tom slučaju će Vakufska direkcija (Vakufska vilajetska uprava) preuzeti upravu nad ovim vakufom. Vakufska direkcija će u tom slučaju za upravljanje navedenim vakufom, a prema mišljenju i predlogu šeriatskog sudije, postavljati muteveliju, kome će za vršenje mutevelijske dužnosti odrediti takode i platu.

12) Vakufska direkcija će u takvom slučaju, nakon što se iz prihoda navedenog vakufa izdvoji i podmiri ono, što je predviđeno mojom odredbom i vakufnamom i nakon što se izdvoji još i mutevelina plata, višak prihoda trošiti u one bogougodne i prosvjetne svrhe, koje sama odredi (prema svom nahođenju).

Kad je vakifa sve to izložila i utvrdila sve uslove i rasporedila utrošak prihoda, i nakon što je predala spomenuti vakuf muteveliji, mutevelija Mustafa-Esad efendija je potpuno svjestan i priseban, po šeriatu priznatom izjavom potvrdio da to sve kao vakufski mutevelija prima s tim da tim vakufom, kao i mutevelije ostalih vakufa, potpuno raspolaze.

Nakon što je, dakle, stvar uvakufljenja bila svršena i predaja izvršena, spomenuta vakifa Tahire-hanuma je opozvala to vakufljenje i odustala od navedenog vakufa, zbog čega je s mutevelijom pokrenula spor izjavljujući da je prema uzvišenom pravcu i časnom mišljenju velikog imama, velikog svjetionika naroda i vjere, vođe i učitelja imama-mudžtehida, Ebu Hanife Numan ibni Sabita iz Kufe, uvakufljenje nekretnina valjano, ali da je ono samo kao pozajmica i da ne iziskuje njegovu nužnost i neopozivost, te je prema tomu od uvakufljenja dozvoljeno i odustati i da ona na temelju toga ponovo vraća u svoje vlasništvo i posjed sve ranije nabrojane uvakufljene nekretnine.

Postavljeni mutevelija u svom odgovoru i prigovoru ustaje protiv gornjeg traženja i veli: »Tačno je i bez sumnje je da je prema mišljenju Imami-azama stanje tako, kako je izloženo, ali prema uzvišenom mišljenju poznavaoa vjere Ebu Jusufa, poznatog pod pseudonimom »drugi imam«, ako vakif izgovori samo riječ »uvakufih«, a prema visokom stanovištu rejskog imama Muhamed ibni Hasana Šejbanije ako kod vakufljenja izgovori riječ »vječno« i ako preda muteveliji, vakuf postaje valjan i neopoziv.

Izjavivši to i odbivši tvrdnju vakife, odbio je da joj preda navedene nekretnine u ponovno vlasništvo, zbog čega su kod suda pokrenuli parnicu. Svako od njih tražilo je da se spor raspravi i da se doneše presuda.

Spomenuti sudija je, Bog ga obasuo svojim dobrotama, nakon što je razmotrio dokaze i protudokaze obiju parničnikih stranaka, a čuvajući se postupka kojim se kvvari neko dobro djelo i poznajući različita mišljenja među prvim imamima kao i vodeći računa o svemu onom o čemu se mora voditi računa pri knjiženju vakufa, donio presudu o valjanosti i neopozivosti navedenog vakufa, poslije čega je taj vakuf postao valjan i neopoziv, te se tim zabranjuje i onemogućuje svako kvarenje, izmjena i preinaka njegova, a »ko ga i nakon što je

to čuo, bude mijenjao, grijeh pada na te koji ga mijenjaju, a Bog sve čuje i zna« (Kur'an), a vakif će za to dobiti nagradu od Onog, koji vječno živi i koji je najdarežljiviji i najplemenitiji.

Ovo je dovršeno i napisano 8. džumadel-ula-a 1326. godine po hidžri (preseljenju časnog i plemenitog).

Svjedoci gornjeg su:

Seriatsko - sudski pripravnik donjotuzlanskog Seriatskog suda: Hf. Salih ef. Atiković, sin umrlog Ibrahim efendije.

Seriatsko - sudski pripravnik donjotuzlanskog Seriatskog suda: Mustafa Hilmi ef. Berbić, sin umrlog Mula Osmanage.

Donjotuzlanski gradonačelnik Mujaga Hadžiefendić, sin umrlog Hadži Mehmedage.

Član opštinskog vijeća i vakufski mutevelija Azabagić Mustafa Behdžetbeg sin Hadži Osmanbegov.

Član opštinskog vijeća, trgovac Osman Nuri-aga Prcić, sin umrlog Hadži Mehmeda.

Član opštinskog vijeća Hadži-jašaagić Ibrahimbeg, sin umrlog

Opštinski blagajnik i vakufski mutevelija Abdi ef. Dubravić, sin umrlog Sulejmanage.

Član vakufske komisije Ahmedaga Bešlagić, sin umrlog Osmanage.

Hf. Osman ef. Vilović, sin umrlog Mustafe ef.

Ugledni trgovac trgovac Abdaga Hadži Ponjavić, sim umrlog Hadži Osmanage.

Imam i hatib jalske džamije Muhamed ef. Čenan, sin Osman ef.

Vakufski mutevelija Hašimaga Numanović, sin Numanov.

Posjednik Ahmed ef. Ajanović, sin umrlog Beganage.

i drugi

Šeriatski sudija donjotuzlanskog Šeriatskog suda.

Pored ostalih odredaba čisto socijalnog i vjerskog karaktera vakufnama određuje da se iz velikih prihoda tog vakufa svake godine izdržava po šest studenata muslimana besprekornog vladanja i to dva studenta sa prethodnom svršenom Šeriatskom sudačkom školom ili Velikom gimnazijom, koji će studirati islamske teološke nauke na Istoku i četiri studenta koji će studirati one grane nauke čiji su stručnjaci neopohodno potrebni zajednici: medicinu, pravne i tehničke nauke na Zapadu.

Ove odredbe nam jasno svjedoče o dalekovidnosti vakife, a uslov da studenti moraju biti Bosanci (a ne Turci i dr.) o njenim jakim patriotskim osjećanjima prema svojoj grudi i svom narodu.

Samo, nažalost, mogućnosti koje su ovom vakufnamom otvorene našim studentima, nisu iskorištavane, jer su, koliko je meni poznato, svega dva studenta (jedan na zapadu i jedan na istoku) koristili ove stipendije.

Original Tahire-hanumine vakufname nisam mogao pronaći, a nisam mogao ustanoviti ni da li je vakufnama uopšte posebno napisana ili je napisana samo u sidžilu tuzlanskog Šerijatskog suda. Na osnovu toga što se u sidžilu ne nalaze originalni potpisi svjedoka i što je broj vakufname u sidžilu 231/1909, a broj djelovodnog protokola označenog na vakufnami 4701/1907, pretpostavljam da je ona morala biti i posebno napisana.

U vakufskom povjerenstvu u Tuzli nalazi se samo ovjeren prijevod.

Vakufnama obuhvata nepune tri stranice sidžila veličine $38,5 \times 24$ cm.

Na sredini u vrhu prve strane nalazi se uobičajeni znak invocacije »huvel-muin«, a ispod toga natpis »Vakufnama«.

Nešto niže, na kraju desne strane stoji broj sidžila i djelovodnog protokola, a na lijevoj strani košo prema gore: sadržaj.

EINE WOHLTÄTERIN IN TUZLA

Im vorstehenden Artikel wurde eine Vakufnama (Stiftungsurkunde) veröffentlicht und besprochen. Die Stifterin war eine Bürgerin von Tuzla, Tahira Tuzlić. Diese Vakufnama ist in mancher Hinsicht interessant. Der Brauch solcher Stiftungen Die Urkunde wurde im alten Stil, in türkischer Sprache, 1907. zusammengefasst. Die Vakufnama der Tahira Tuzlić hatte einen ausgesprochenen Aufklärungscharakter, indem das Vermögen für Schulungszwecke gestiftet wurde. Man dachte sowohl an Hochschulen im Orient wie auch in Westeuropa. Der bosnische mohammedanische Lokalpatriotismus der Stifterin kommt hier klar zum Ausdruck, da das Stipendium nur für bosnische mohammedanische Studenten bestimmt war.

UČEŠĆE BOSNE I HERCEGOVINE NA MEĐUNARODNOJ IZLOŽBI U FILADELFIJI 1876. GODINE

U orijentalnoj zbirci Orijentalnog instituta u Sarajevu pod brojem 3206, nalaze se dokumenti o učestvovanju Bosne i Hercegovine na međunarodnoj izložbi 1876. godine. U daljem tekstu donosimo prevod ovih dokumenata, od kojih su nesumnjivo najinteresantniji na kraju priloženi spiskovi predmeta pripremljenih za izložbu.

Ovi dokumenti ranije nisu objavljeni, a njihovi faksimili se nalaze u orijentalnoj zbirci Arhiva grada Tuzle, pod brojem 318—331.

PREPISKA IZMEĐU PORTE I VILAJETSKE UPRAVE BOSNE U VEZI S NAVEDENOM IZLOŽBOM I SPISKOVI IZLOŽBENIH PREDMETA S POTREBNIM NAPOMENAMA I OBJASNJENJIMA¹⁾

Naredba ministarstva finansija Vilajetskoj upravi Bosne.
Posebna finansijska komisija

1

VISOKOJ VILAJETSKOJ UPRAVI BOSNE (Na ruke Valije)

Ekselencijol

Zaključeno je da se na međunarodnu izložbu, koja će se početkom maja 1876. godine (k. e.) otvoriti u gradu Filadelfiji u Americi, pošalje i od strane (Visoke) turske države jedan broj predmeta. Ti predmeti, koji će se poslati na izložbu, moraju biti potpuno onakvi i u onom sastavu, u kakvom su bili izložbeni predmeti ranijih godina u Londonu i u Parizu i prošlogodišnji u Beču, tj. svi oni uzorci i onakve iste zbirke.

U pogledu toga uslijedila je visoka carska odluka i povjerljivim aktom stavljeno je u dužnost ovom ministarstvu da to izvede.

Prema tomu, a shodno zahtjevu »Specijalne pripremljene komisije«, treba da se podnese popisni spisak svih onih predmeta koji se u carskim provincijama mogu sakupiti.

Traženi predmeti su, — kao što se iz navedenog spiska, a i iz dopisa u kojima se daju detaljna — ministarska uputstva, zna, — svrstani u 4 grupe i za svaku grupu određena je izvjesna suma novaca. U te svrhe dostavljena je od Ministarstva finansija odmah i novčana doznaka da bi se tim:

- 1) pri slanju izložbenih predmeta spriječile računске zabune i miješanja koja su nastajala pri slanju izložbenih predmeta na ranije izložbe;
- 2) da bi se artikli, koji se u toku vremena dobiju, zbog daljine izložbenog mjesta, mogli pravovremeno poslati ovom carskom Ministarstvu i
- 3) da Ministarstvo unaprijed upozori da neće snositi nikakvu odgovornost, ako bi zbog nepravovremenog sakupljanja i slanja ova izložbena zbirka uzoraka bila jako ograničena i ako bi zbog nečije lijenosti i nemara u tom nastao nedostatak.

¹⁾ Svi navedeni dokumenti su na turskom jeziku.

Sve u te četiri grupe spomenute predmete, koji se mogu naći u toj pokrajini, treba odmah početi sakupljati i najdalje do augusta 91. godine poslati Ministarstvu trgovine zajedno sa detaljno sačinjenim spiskom, u kome će biti označena vrsta i količina stvari i koliko je za što izdato novaca, a za predmete koji se troše samo unutar (i ne izvoze se iz provincije), to objasniti kod njihovih imena.

Tendencija je da se veća pažnja obrati prirodnim nego zanatskim proizvodima i kod odabiranja njihovih najboljih vrsta treba obratiti najveću pažnju.

Potrebno je voditi računa i o tom da izlagače proizvoda treba i nagraditi, da bi se tim dalo što više podstreka za usavršavanje te vrste proizvoda.

Kad primite ovu moju poniznu predstavku, umoljavate se da joj obratite najveću pažnju, a dalje naredbe o tom izdavaće onaj ko ima pravo naređivanja.

16. rebiul-ahira 292 — 10. maja 291 (1874) g.

Mehmed Kabuli
pečat

SPISAK PROIZVODA KOJE TREBA IZLOŽITI NA FILADELFIJSKOJ IZLOŽBI I NJIHOVA PODJELA NA GRUPE

Prva grupa: Željezo, bakar, olovo, srebro, zlato i ovima slične rude, razne vrste kamenog uglja, sirovi sumpor, nakiti od umjetnih dragulja u boji, petrolej, katransko ulje, uzorci soli, sirovi vosak, krzna od koža s runom ovce i ostalih dlakavih životinja, vata u čahurama i bez čahura, svilene čahure, razne vrste ljekovitog bilja, raznovrsno suho voće, med, šafran, žir, smola, kudolja od lana i konoplje, spužva, tanin, čiriš (ljepak koji upotrebljavaju knjigovesci i obučari), čivit, prvoklasni opium, kolofonium, ulje, smole četinara, štirka.

Druga grupa: Sapun, raznovrsno cvijetno i ružično ulje i mirodije i druge mirišljive tvari, maslinovo ulje, sirovi opium, razna pića, sirće, špirit, sir, pekmez od voća (marmelada, recelj), sudžuka, pastrma (suho meso), riblje ikre, duhan i ostale životne namirnice koje se ne kvare i mogu se čuvati.

Treća grupa: Svila i zlatom i srebrom izvezene vrste platna i druge vrste ručnog rada od srebra i svile, vrste običnih i svilenih gajtana (zehova), ibrišim, svileni konac, kalica-čilim, od svile, pamuka, vune i od lana izrađena platna, od pamuka i vune miješani konac, krzna, naročito činjena koža-sahtijan (obično kozija), don.

Cetvrta grupa: Od drveta izrađeni ukrasni predmeti, zemljano posuđe, lule i ostali predmeti koje izrađuju tokari i rezbari od slonove kosti, čilibara i obične kosti, pišači pribor, fotografije i ostale slike, knjige i štampa, uzorci litografisanih predmeta i muzički instrumenti.

NAPOMENE KOJE SE ODOSE NA NAVEDENE PREDMETE

Član 1. Kupovne cijene i prevozni troškovi navedenih stvari do Carigrada podmiriće se iz priložene novčane doznačnice Ministarstva finansija.

Član 2. Iako izdaci ne smiju preći sumu označenu u navedenoj doznačnici, ipak, kao što je objašnjeno na drugom mjestu, ako bi se pojavili neki predmeti naročite vrijednosti, čije se izmirenje troškova neće moći podmiriti iz sume određene za navedene predmete, te stvari će se, ne osvrćući se na visinu sume ostalih stvari, ipak moći uzeti, ali ti izdaci ipak ne smiju preći ograničenu visinu.

Član 3. Ako osim proizvoda koji budu kupljeni od strane Vilajetske uprave ili uspjehom propagande budu poklonjeni vlastima, bude bilo i takvih proizvođača, koji u svoje vlastito ime žele da pošalju neke proizvode na izložbu, primiće se proizvodi i takvih izlagača, samo će vlasnici tih proizvoda sami snositi podvozne troškove do Carigrada.

Član 4. Uz navedene predmete će se priložiti i detaljan spisak. Na kutijama (ambalaži) u koje će se staviti, treba da bude označeno iz koga mjesta potiče proizvod, ko je proizvođač (njegovo ime i prezime i mjesto boravka), cijene proizvoda i u koju grupu od gore spomenutih grupa predmet spada.

Član 5. Svi izloženi predmeti će se lijepo staviti u sanduke da se ne bi oštetili, onako isto kako su pakovani kad su slati na bečku i druge izložbe.

Član 6. Kao što se vidi iz objašnjenja namjere, nije svrha izložbe da se izložbeni predmeti prodaju i od tog dobije neka zarada, nego je svrha da se oni izlože

općim pogledima i posmatranju, da bi se tim otvorio put kupcima. Zato treba da nas pri odabiranju izložbenih predmeta kao i pri određivanju što nižih cijena rukovodi to, da što više privučemo kupce i prema tomu i pri određivanju kupovne cijene od strane turske države treba da se prema toj glavnoj svrsi upravljamo.

To isto treba objasniti i privatnim izlagačima.

Clan 7. Kod raspoređivanja uzoraka proizvoda za navedenu izložbu treba postupiti tako da se na pr. od jedne vrste tkanine uzme jedan top, a onda uz njega po jedan uzorak ostalih dezena iste vrste. Naprimjer od halepskih, brusanskih i sirijskih platna uzeće se od svake vrste po jedan ili dva topa, a onda će se uz njih priložiti još samo mali uzorci ostalih dezena tih vrsta tkanina.

Clan 8. One proizvode, kod kojih postoji mogućnost kvarenja, treba staviti u boce, kante ili čupove i dobro paziti da se dobro i neprodušno začepe.

Clan 9. Od poljoprivrednih proizvoda treba birati najbolje proizvode.

DOPIS VILAJETSKE UPRAVE VILAJETSKOJ UPRAVNOJ KANCELARIJI

Broj 1124

UPRAVNOJ KANCELARIJI

27. maja 91. godine

Shodno pod pečatom prispjelim naredbama i raspisima Predsjedništva vlade, te Ministarstva trgovine i finansija br. 26 i 41 od 5. i 10. maja 91. i 29. aprila 90, koje je primila Vilajetska uprava, te priloženom spisku i novčanoj doznačnici priloženoj u svrhu izmirenja troškova sakupljanja i slanja određenih zanatskih i poljoprivrednih proizvoda na izložbu, koja će se otvoriti u gradu Filadelfiji u Americi, treba na svaki način i to odmah, a najkasnije do konca augusta 91. godine iste sahati i poslati Ministarstvu.

Neizvršenje ove naredbe, pa ma u kom vidu to bilo, povlači za sobom odgovornost. Zato smo mišljenja da kao i ranije, pri obrazovanju jedne komisije, treba kao i u ostalim vilajetima, stupiti u vezu s trgovačkim sudom (Privrednim sudom) i navedenu naredbu i ostale dopise kao i sve ostale detalje koji se na to odnose, temeljito proučiti, da bi se znalo koju vrstu navedenih predmeta kao i u kom obimu treba prikupiti i to kako ovdje, tako i u okružjima i područnim kadilucima, te koliko novaca iz doznačene sume treba svakom pojedinom mjestu dodijeliti.

U vezi s tim Privredni sud treba odmah da izda proglas i da shodno visokoj naredbi odmah obavijesti Ministarstvo trgovine o primitku časnih raspisa i naredbi, a daljnje naređivanje u vezi s tim vršiče onaj ko ima pravo naređivanja.

1. juna 91 (1874) godine.

Uprave vijećno Bosan-
skog Vilajeta
Pečat

Postupiti prema gornjem!

SPISAK POLJOPRIVREDNIH I ZANATSKIH PROIZVODA ODREĐENIH ZA IZLOZBU KOJA CE SE OTVORITI U GRADU FILADELFIJI U AMERICI SA OZNAKOM BROJA JEDINICA I KOLICINE

Sarajevski sandžak

Savatli sofranskih
tasova

1

Od bakra izrađe-
nih graviranih
fenjera

1

Kadionika

1

Posebno gravirani
(kalemlji) ibrik i
leđen

1

Savatli leđen i
ibrik

1

Savatli časa s po
klopcem

1

Hamam-tas (banjska posuda za kupanje)	Veliki nož	Izrađene (ukrašene nalune) pari	Vezom ukrašene crne mestve pari
1	1	1	1
Vezom ukrašeni terluci (pantofle) pari	Od svilenog platna izrađena mjera (santimetar)	Lisičijih krzna	Krzna zerdava
1	1	1	1
Krzna od samura	Krzna od kunića	Medvjedijih krzna	Jazavčijih krzna
1	1	1	1
Iz Visočkog kadiluka željezne rude duž pedalja	običnih palaca	Visočki findžan sa zarfom (čaišicom u koju se stavlja)	Cigartaluka od roga i od jelovine komada
2	3	komada	komada
	komada	3	2
Iz Fojničkog kadiluka od johovačke željezne rude komada	Kreševsko željezo komada		Uzoraka živine rudače komada
1	1		2
Iz iste kasabe uzoraka rude zlatnog kamena (altuntaša) komada	Kiseljaka boca komada		Izrađeni mramor koji se vadi u Kreševu komada
2	2		2
Hercegovački sandžak			
Suhe jegulje oka	Opojno piće boce		Makaze (fočanska izrada) komada
2	2		1
	oka		
	3		
Specijalni noš (čakija) za zarezivanje kalema (od trstike) i olovki komada	Prvoklasno sirce boca		Trebinjski duhan oka
1	2		2
	oka		
	2		
Čarak s čarapama pari	Štruka komada		Žitarica zvana sijerak oka
1	1		2
Travnički sandžak			
Cigartaluci koji se izrađuju u Livnu komada	Lule za čibuk koje se izrađuju u Livnu komada		Kafeni mlinovi komada
2	2		1

<p>Od prvoklasnog drveta izrađene kašike testeta 1</p>	<p>Jajačko katransko ulje oka 1</p>
--	---

Zvornički sandžak

<p>Suhe šljive oka 5</p>	<p>So oka 2</p>	<p>Prvoklasni srebre- nički duhan oka 2</p>
----------------------------------	-------------------------	---

<p>Maglajski proiz- vod kašika testeta 1</p>	<p>Bijele svile grama 100</p>
--	---------------------------------------

Bihački sandžak

<p>Zeljezna ruda komad 1 oka 2</p>	<p>Ruda kamenog uglja komada 1</p>
--	--

Banjalučki sandžak

<p>Suhe šljive za ho- šaf (kompot) oka 3</p>	<p>Crni kamen koji se dobiva u Te- šnju i u Tešanj- skom kadiluku komada 2</p>	<p>Bijela zemlja od koje se prave ci- garaluci komada 2</p>
--	--	---

**IZVJESTAJ KOMISIJE VILAJETSKE UPRAVE PREDSDJEDNISTVU
MINISTARSKOG SAVJETA SA SPISKOM PRIKUPLJENIH PREDMETA**

Broj 327

U svrhu izlaganja na izložbi koja će se početkom maja 1876. godine kršć. ere otvoriti u gradu Filadelfiji u Americi, a prema uzvišenoj naredbi i raspisima koji su stigli od Predsjedništva Ministarskog savjeta kao i od Ministarstva trgo- vine i finansija Vilajetskoj upravi da se i iz Bosanskog vilajeta najkasnije do konca avgusta 91 (1874) godine pošalju uzorci zanatskih i poljoprivrednih pro- izvoda, koji treba da se, prema intencijama navedene naredbe, objašnjenja i raspisa sakupe, — prepušteno je ovoj upravi da ona sama odluči koja vrsta od navedenih predmeta i u kojoj količini treba da se pošalje iz ovog mjesta kao i iz okružja i njima pripadajućih kadiluka, te koliko će se novaca odvojiti za svako pojedino mjesto i naredeno je da se to privede u djelo.

Na osnovu toga, a prema opštim uputstvima, koja su na ovoj sjednici de- taljno proučena, te ugleđajući se na raniji postupak i uzimajući u obzir istaknuta uputstva o raspolaganju, podnosim visokom ministarstvu jedan detaljan spisak svih onih proizvoda, koje je ova Vilajetska uprava uspjela da sakupi na teritoriji ovog Vilajeta i područnih joj sandžaka i njima pripadajućih kadiluka i za koje je bila mišljenja da ih treba poslati, sa pojedinačnim potvrđama o raspodjeli od Ministarstva finansija doznačenog novca.

Shodno spomenutoj uzvišenoj naredbi i časnim raspisima kao i priloženim spiskovima i uputstvima Predsjedništva ministarskog savjeta i Ministarstava trgo- vine i finansija ispostavljene su za sve stvari, koje su prikupljene u okružjima,

i to za svaku pojedinu, po jedna potvrda zajedno s ranije spomenutim listama o specifikacijama i sve te, shodno ranije spomenutim dopisima, tražene stvari odmah su sakupljene i zajedno s računima koštanja dostavljene. Što se pak tiče cijena u okružjima i pripojenim im kadilucima Visokom i Fojnici prikupljenih stvari, čim se dobiju, biće odmah ovdje istaknute i na spomenuti način sa priloženim spisovima, odmah, zajedno s potvrdama utroška, dostavljene. Prodajne cijene stvari koje se dobiju u sjedištu Vilajetske uprave, odrediće posebna komisija ili jedan pouzdan službenik.

Ova Vilajetska uprava je još jedanput na to podsjećena i to joj je naređeno, a daljne naredbe o tom izdavaće onaj ko ima pravo naređivanja.

7 juna 91 (1874) godine

Ponizni: član	Ponizni: član	Ponizni: član	Ponizni: član
Hajim Finci pečat	Pečat zamrljan i nečitljiv	Đ. H. L. pečta	Hasan Hilmi pečta
Ponizni: član	Ponizni: član	Ponizni: član	Ponizni: Predsjednik
Ahmet Teufik pečat	Mustafa . . . (blijeđo) pečat	Mustafa Sidki pečat	trgovačkog suda Sejd Muhamed . . . pečat

RASPIS UPRAVNE KANCELARIJE MUTESARIFLUCIMA

Broj 1291

Shodno proglasu Upravne kancelarije od 1. juna 91. godine koji se odnosi na slanje određenih zanatskih i poljoprivrednih predmeta iz ovog Vilajeta na izložbu koja će se otvoriti u gradu Filadelfiji u Americi, te u vezi dostavljenog spiska, novčane doznačnice i naredbe da se ti proizvodi odmah hitno prikupe i na svaki način, najkasnije do konca avgusta 91. godine, pošalju Ministarstvu, naglašavajući da će svako neodazivanje toj naredbi povući za sobom odgovornost, treba odmah bez odlaganja i bez potrebe daljnijeg požurivanja prema navedenoj uzvišenoj naredbi i raspisima, te priloženom spisku i opštim uputstvima, sve te stvari, koje će se u mutesafirlicima prema gore navedenom detaljnom spisku sakupiti, — zajedno s potvrdama i opisima specijalnosti na ranije opisani način ovamo poslati. S potvrdama o utrošku dostavićete odmah i obračune utroška. Svako neizvršenje gornje naredbe povući će za sobom i pozivanje na odgovornost.

Ove sedmice ponovo je kod svih mutesafirlika, osim Novog Pazara, putem pošte urgirano da postupe prema naredbi visoke Vilajetske uprave i da prema uputstvima dostave potvrde utroška radi likvidiranja.

Ponovo je urgirano i traženo takođe i od kajmekama Visočkog i Fojničkog kadiluka da odmah bez odlaganja postupe prema naredbi i da sakupe i pošalju tražene proizvode, skrećući im pažnju na to da se ne bi moralo ponovo urgirati. Zatraženo im je takođe da dostave obračune utroška naglasivši im uz to da će, u slučaju neodzivanja naredbi, biti pozvani na odgovornost.

Sve u navedenom Vilajetu sakupljene stvari zajedno s obračunima utroška za kupovinu i prevoz dostaviće se Trgovačkom sudu (Privrednom) da se, nakon što obračunska kancelarija Vilajetske uprave izda nalog za isplatu istih, naplate.

Sva daljnja naređenja o tom izdavaće onaj ko ima pravo naređivanja.

Postupiti prema gornjem!

Pečat Vilajetske upravne kancelarije

Datum prispjeća
11. juni 91 (1874) godine

Zavedeno pod općim brojem protokola
105 od 18. juna 291 (1874) godine

PRILOG GORNJOJ NAREDBI

Ponizni:
Mehmed Hilmi

**SVIM MUTESAFIRLUCIMA (osim NOVOG PAZARA) KAO I VIŠOČKOM I
FOJNIČKOM KAJMEKAMU**

Napisano 18. juna 91 (1874) g.

(Prilog uzvišenoj naredbi i raspisima o što bržem sakupljanju i slanju određenih zanatskih i poljoprivrednih proizvoda Vilajeta za izložbu koja će se otvoriti u gradu Filadelfiji u Americi).

Shodno gore iznesenim i prepisanim i vama poslatim uzvišenim naredbama i raspisima kao i priloženim opštim uputstvima i spiskovima, u kojima su određene vrste i količine proizvoda, još jednom vam se od Predsjedništva Ministarskog savjeta i Ministarstava finansija i trgovine naređuje, bez potrebe naglašavanja hitnosti, da odmah sakupite navedene predmete i da ih što prije bez odlaganja ovamo pošaljete kao i da izvijestite ovu upravu o visini troškova, nakon što iz državne kase budu izmireni.

Skrće vam se pažnja da će svako neodazivanje povući vas na odgovornost. Ovaj prilog napisan je odlukom Vilajetske uprave i Trgovačkog suda.

Ponizni:
Potpis nečitljiv

**POPATNI AKT UZ POSLATE PRDMETE IZ BIHAČKOG MUTESARIFLUKA
UPUĆENE BOSANSKOJ VILAJETSKOJ UPRAVI**

Upravna kancelarija Bihačkog mutesarifluka

Broj 259

NJEGOVOJ EKSELENCIJI G. VALIJI

Svojom naredbom od 19. juna 91 (1874) godine odredila je visoka Vilajetska uprava da se izlaže na izložbi koja će se otvoriti u gradu Filadelfiji u Americi i naredila je da se pošalju predmeti popisani u prilogu priključenom uz naredbu. Kako se iz priloženog spiska razumije treba poslati oko 2 oke željezne rude i 1 komad kamenog uglja.

U vezi s tim obavještavamo visoki naslov da smo od obiju ovih vrsta, i to od ruda koje se vade u Majdanskom i Prijedorskom kadiluku, uzeli po 2 oke željezne rude i parčad po 5 oka kamenog uglja, sve smo to stavili u 4 torbe, na svakoj napisali iz kog kadiluka potiče ruda, zapečatili i složeno u 2 denka poslali preko banjalučke pošte na visoku adresu, dok ćemo cijene ovog, čim ih iz navedenih mjesta dobijemo, odmah dostaviti, očekujući dalja naređenja onog kome pripada pravo naređivanja.

U džumadel-ahiru 92, — 7. jula 91 (1874) godine

Ponizni:

Član

Nije bio prisutan
u času potpisiva-
nja

Ponizni:

Upravitelj

Mustafa Re'fet
pečat

Ponizni:

Član

C. T.
pečat

Ponizni:

Računoispitivač

Mehmed Teufik
pečat

Ponizni:

Član

prazno

Dovadžija

muftija

Husejn Bedrudin
pečat

Ponizni

Član

..... Hasan
pečat

Dovadžija

kadija

Sejd Muhamed
Hamid
pečat

Kancelariji uprave 15. jula 91 (1874) g.

Trgovačkom sudu

SPISAK I POPRATNI AKT ZVORNIČKOG MUTESARIFLUKA

Upravna kancelarija Zvorničkog sandžaka

Broj 432

VISOKOJ VILAJETSKOJ UPRAVI

Suhe šljive oka à groša		So oka i drama à		Svila Drama à para
3	4	1	150	
		groša-para		
		2	20	100
				30
Iznos: groša		Iznos: groša	para	Iznos: groša
12		3	18	75
12 troškovi čuva- nja		12 troškovi i kod ovog		
24		15	18	75
Duhan: oka à groša		Kašike: testeta à groša		Prenos od Tuzle do Sarajeva
3	10	2	12	prevoznika: utrošenih sati:
				1
				21
Iznos: groša		Iznos: groša		Po cijeni od groša
30		24		2
				Iznos
				42

Koštanje kanapa:

groša
6Ukupno: 228 groša 18 para²⁾

Ovo je odgovor na časnu i visokopoštovanu naredbu koja je, prema uzvišenoj naredbi Predsjedništva Ministarskog savjeta i Ministarstava finansija i trgovine od 18. juna 91 (1874) godine broj 361 i prema časnim raspisima i uputstvima, uslijedila od Vilajetske uprave i Trgovačkog (Privrednog) suda.

U prilogu se dostavlja visokom vezirskom naslovu još i spisak u kome su detaljno popisani svi oni proizvodi za koje je odlučeno da se pošalju iz Zvorničkog sandžaka na međunarodnu izložbu koja će se otvoriti u gradu Filadelfiji u Americi. U spisku su pored popisa stvari označene još i količine i cijene proizvoda kao i sve ostalo što je u vezi s tim i sve je otpremljeno pomoću kiridžija i predato naročitom redastvenom organu. Troškovi svega ovog iznose 228 groša i 18 para²⁾ i podmireni su iz državne blagajne. Proizvodi (kako zanatski tako i poljoprivredni) koji se nalaze među dostavljenim predmetima nisu baš naročito lijepi, ali obzirom na prilike nisu se mogli ljepše ni proizvesti ni naći.

Dostavljajući navedene predmete očekujemo daljnja naređenja onog ko ima pravo naređivanja.

28 džumadi sanija 292 — 19. jula 91 (1874) godine

Ponizni:
Pisar
Mustafa Hilmi
pečat

Ponizni:
Član
Ž. R. C.
pečat

Ponizni:
Član
F. P.
pečat

Ponizni:
Član
J. D. J.
pečat

²⁾ U originalu dokumenta 1 oka soli stoji 50 para, što bi u zbiru iznosilo 68,75 para, tj. 1 groš i 28,75 para, a ne 3 groša i 18 para.

Pogrešan je prema tomu i cjelokupan zbir, jer mjesto 228 groša i 18 para, koliko je u originalu označeno, treba da stoji 216 groša i 18 para.

Ponizni:
Član
Mehmed Nuri
pečat

Ponizni:
Član
Zamrljano
pečat

Ponizni:
Upravitelj trgo-
vinskog ureda
Sejd Hasan Tahsin
pečat

Ponizni:
Zaliveno
Nalazi se u kadi-
luku

Dovadžija:
Muftija Ibrahim.....
pečat

Dovadžija:
Kadija
Abdul-Mu' min ef.
Otišao na liječenje
u Zemun

Ponizni:
Računovođa i fi-
nansijski referent
Zvorničkog mute-
sarifluka
Mehmed Esad
pečat

Upravnoj kancelariji
22. jula 91 (1874) god.

Trgovačkom (Privrednom) sudu

**IZVJESTAJ TRGOVAČKOG SUDA VILAJETSKOJ UPRAVI BOSNE O
UCINJENOM PO NAREDBI VILAJETSKE UPRAVE**

Broj 539

NJEGOVOJ EKSILENCIJI VALIJI

Stvari koje su od uzvišene Vilajetske uprave određene da se izlože na izložbi koja će se otvoriti u gradu Filadelfiji u Americi, složene su u jedan sanduk da se preko Broda, posredstvom trgovačkog posrednika Rafe Merkadica, koji se nalazi u Brodu, upute na visokoj adresi. Sa stvarima koje je odredila Njegova ekselencija visoki maršal, da se prema naredbi Vilajetske uprave upute Ministarstva trgovine, spakovan je takode i detaljno sačinjen spisak.

Kako pak iz Hercegovačkog sandžaka stvari još nisu primljene i oni se nisu postarali da ih pošalju, to je Hercegovačkom sandžaku telegrafski naredeno da postupi shodno primljenoj visokoj naredbi, a daljne naredbe o tom očekujemo od onog ko ima pravo naređivanja.

17. avgusta 91 (1874) godine

Trgovački sud

Postupiti prema gornjem!

**DETALJNI SPISAK PREDMETA KOJI SU POSLATI NA MEĐUNARODNU PRIVREDNU IZLOŽBU ORGANIZOVANU
1876. GODINE U FILADELFIJI U AMERICI**

Redni broj stvari prema njihovoj vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika stvari	Mjesto njegova boravka	Vrsta proizvoda	Količ. predatih proizvoda			Cijena		Ukupna vrijednost zaduženja	Napomena o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se preveze i proda u drugim mjestima i druge specijalnosti	
					oka	kom.	boca	groša	para			groša para
1	1	Alijaga	Tuzla	so	2	—	—	1	20	3	—	
1	2	„	Tuzla	slana voda	—	—	2	—	—	—	—	
2	1	... Mehmedaga	Sarajevo	pšenica	1	—	—	2	—	2	—	Pšenica se proizvodi u svim mjestima Sarajevskog sandžaka i godišnje se proizvede oko 1,500.000 oka i sve se proda i potroši u samom mjestu
2	1	Ristan Gatalo	Mostar	„	2	—	—	1	20	3	—	
2	1	Hasan Abdić	Zvornik	„	2	—	—	2	—	4	—	
2	1	Stevan . . .	Bihać	„	2	—	—	1	10	2	20	
2	1	Jovan Marić	Travnik	„	1	—	—	1	20	1	20	
2	1	Mustafa	Novi Pazar	„	2	—	—	1	—	2	—	
2	2	Mehmedaga	Sarajevo	1	—	—	1	20	1	20	Navedeni šiber(?) sije se u svim mjestima Sarajevskog sandžaka i godišnje se proizvede oko 2,500.000 oka i sve se proda i potroši u samom mjestu
2	2	Mostar	„	1	—	—	1	20	1	20	
2	2	Hodžić Ibrahim	Zvornik	„	2	—	—	1	20	3	—	

Redni broj stvari prema njihovoj vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika stvari	Mjesto njegova boravka	Vrsta pro- izvoda	Količ. pre- datih proiz- voda			Cijena		Ukupna vrijednost zaduženja	Napomena o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se preveze i proda u drugim mjestima i druge specijal- nosti	
					oka	kom.	boca	groša	para			groša
2	2	Hadžić Osman	Novo Selo	"	2	—	—	1	—	2	—	
2	2	Novi Pazar	"	2	—	—	—	25	1	10	
2	3	Mehmedaga	Sarajevo	kukuruz	1	—	—	1	20	1	20	Tog kukuruza proizvede se godišnje oko 4,000.000 oka i sav se potroši u mjestima proizvodnje
2	3	Ristan	Mostar	"	2	—	—	1	10	2	20	
2	3	Smajl	Banjaluka	"	2	—	—	1	14	2	28	
2	3	Mehmed Karabe- gović	Bihać	"	2	—	—	1	8	2	16	
2	3	Mustafa	Novi Pazar	"	2	—	—	—	28	1	16	
2	4	Mehmedaga	Sarajevo	proso	1	—	—	1	20	1	20	Prosa se proizvede godišnje oko 2,000.000 oka i cijelo se potroši u mjestima proizvod- nje
2	4	Mustafa	Novi Pazar	"	2	—	—	—	20	1	—	
2	4	Omer	Bihać	"	2	—	—	—	35	1	30	
2	5	Mehmedaga	Sarajevo	raž	1	—	—	1	—	1	—	Raži se proizvede oko 400.000 oka i sva se unutar u zemlji potroši
2	5	Ristan	Mostar	"	2	—	—	1	10	2	20	
2	5	Mustafa	Novi Pazar	"	2	—	—	—	26	1	12	

Redni broj stvari
prema njihovoj vrsti

Broj stvari

Ime i prezime vlasnika
stvariMjesto njegova
boravkaVrsta pro-
izvodaKolič. pre-
datih proiz-
voda

Cijena

oka

kom.

boca

groša para

Ukupna vrijednost
zaduženja

groša para

Napomena o količini godišnje
proizvodnje poslatih artikala
kao i koliko se od tog proda
u samom mjestu, a koliko se
preveze i proda u drugim
mjestima i druge specijal-
nosti

2	5	Berber Halil	Tuzla	"	2	—	—	1	20	3	—
2	5	Hadži Osman	Petrovac	"	2	—	—	1	—	2	—
2	6	Mehmedaga	Sarajevo	zob	1	—	—	1	—	1	—
2	6	Mustafa	Novi Pazar	"	2	—	—	—	16	—	32
2	6	Hašimaga	Tuzla	"	2	—	—	—	36	1	32
2	6	Osman	Bihać (grad)	"	2	—	—	—	30	1	20
2	7	Mehmedaga	Sarajevo	kamilica (kamilica)	1	—	—	2	—	2	—
2	7	Mustafa	Novi Pazar	"	2	—	—	—	20	1	—
2	7	Trifko	Tuzla	"	2	—	—	1	—	2	—
2	7	Čanić Salko	Bihać	"	2	—	—	—	35	1	30
2	8	Marko	Bihać Pozavalje	heljda	2	—	—	1	—	2	—
2	8	Mustafa	Novi Pazar	"	2	—	—	—	30	1	20
2	9	Mehmedaga	Sarajevo	suhe...	1	—	—	4	—	4	—

Zobi se godišnje proizvede
oko 1,500.000 oka i sva se
potroši unutar u zemljiKamilice (kabilice) se proiz-
vede oko 100.000 oka i sva se
unutar potrošiNavedene suhe proiz-
vode se u svakom mjestu i
unutar u zemlji se prodaju
i troše

Redni broj stvari prema njihovoj vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika stvari	Mjesto njegova boravka	Vrsta proizvoda	Količ. predatih proiz voda			Cijena		Ukupna vrijednost zaduženja		
					oka	kom.	boca	groša	para		groša para	
2	10	Mehmedaga	Sarajevo	grah	4	—	—	2	—	8	—	Napomena o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se preveze i proda u drugim mjestima i druge specijalnosti
2	11	Mehmedaga	Sarajevo	„	1	—	—	5	—	5	—	Tog graha proizvede se oko 600.000 oka i sav se unutar u zemlji rasproda i potroši
2	12	Mehmedaga	Sarajevo	„	1	—	—	2	20	2	20	I ovo
2	13	Mehmedaga	Sarajevo	suhi burek	1	—	—	12	—	12	—	I ovo
2	14	Mehmedaga	Sarajevo	bulgur	1	—	—	4	—	4	—	Navedeni suhi burek pravi se na svim stranama Vilajeta i unutar se prodaje i troši
2	15	Salih elendija	Mostar	suhi žele	2	—	—	10	—	20	—	Taj bulgur proizvodi samo stanovništvo Vilajeta i u vlastitim domovima ga upotrebljava i jede
2	16	Osmanaga	Ljubuško	riža	2	—	—	3	—	6	—	
2	17	Abdić Mehmedaga	Ljubuško	duhan	10	—	—	17	—	170	—	
2	18	Srebreničak Ahmet	Srebrenica	„	2	—	—	10	—	20	—	
2	19	Murić Mehmed	Tuzla	suhe šljive	10	—	—	2	—	20	—	
2	20	Hašimaga	Tuzla	suhi hošaf	10	—	—	1	—	10	—	
2	21	Tetarić Abdurahman	Banjaluka	od krušaka crne suhe šljive	5	—	—	2	20	12	20	
2	22	Tetarić Abdurahman	Banjaluka	bijele suhe šljive	5	—	—	3	—	15	—	

Redni broj stvari prema njihovoj vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika stvari	Mjesto njegova boravka	Vrsta pro- izvoda	Količ. pre- datih proiz- voda			Cijena		Ukupna vrijednost zaduženja	Napomena o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se preveze i proda u drugim mjestima i druge specijal- nosti	
					oka	kom.	boca	groša	para			groša
3	1	U Fojničkom kadi- luku	u selu Kiseljak	kiseljak	—	—	6	—	—	—	—	Navedeni Kiseljak je 7 sa- ti udaljen od Sarajeva, a kako na ljudski organizam vrlo dobro djeluje, veći broj stanovništva ga u maju, ju- nu, julu i avgustu upotre- bljava i njim se liječi
3	1	Mula Abdija	Banjaluka	„	—	—	6	—	—	—	—	
3	1	Tuzla	„	—	—	6	—	—	—	—	
				ilidžanska (prirodno topla) voda	—	—	6	—	—	—	—	
3	1	Gargić Muhamed	Slatina	voda	—	—	6	—	—	—	—	
3	2	Mehmedaga	Sarajevo	sapun	1	—	—	11	—	11	—	Taj sapun proizvodi stanov- ništvo za svoje lične potrebe i u svojim domovima ga troši
3	3	Vukan Kenezić	Mostar	vosak	10	280	dr.	28	—	299	24	
4	1	Vukan Kenezić	Mostar	tarhana	1	—	—	4	—	4	—	Stanovništvo proizvodi tar- hanu za svoje lične potrebe i u svojim domovima je troši
4	2	Čomara Abdiaga	Sarajevo	enfija dram (burmut)	100	—	—	84	—	21	—	Taj burmut proizvodi se u Sarajevu i stanovništvo ga upotrebljava kao lijek pro- tiv nazeba i glavobolje

Redni broj stvari prema njihovoj vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika stvari	Mjesto njegova boravka	Vrsta proiz- voda	Količ. pre- datih proiz- voda		Cijena		Ukupna vrijednost zaduženja	Napomena o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se preveze i proda u drugim mjestima i druge specijal- nosti	
					oka	kom.	boča	groša para			groša para
4	3	Ivan Džala	Mostar	vino	—	—	6	1	6	—	
4	4	Muhtar Muharem Zvorničanin	Maglaj	jabukov pekmez	3	—	2	2	20	7	20
4	5	Ribar Mustafa Balugdžić	Stolac	jegulje	1	—	—	6	—	6	—
5	1	Bičakčija Osman- aga	Sarajevo	veliki nož	—	1	—	90	—	90	—
								440	—	440	—
5	2	Sarač Salihaga	Sarajevo	bensilah (kož- ni pojas za no- šenje oružja)	—	1	—	70	—	70	—
5	3	Sarač Salihaga	Sarajevo	opanci	—	—	1	24	—	24	—
				dugmad	—	—	—	—	—	—	—
5	4	Nešaga	Sjenica	za kragnu	—	3	—	15	—	45	—
5	5	Vasilije	Nova Varoš	čarape	—	—	1	6	—	6	—
5	6	Rustem	Plevlje	bijelo sukno	—	—	10	8	—	80	—

Ti noževi se proizvode u 5—10 radnji i prodaju se i troše u zemlji, a šalju se takođe i u mnoga mjesta Rumelije, gdje se takođe upotrebljavaju

Prave ih sarači i prodaju ih stanovništvu unutar

I ovo

Redni broj stvari prema njihovoj vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika stvari	Mjesto njegova boravka	Vrsta proiz- izvoda	Količ. pre- datih proiz- voda			Cijena		Ukupna vrijednost zaduženja	Napomena o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se preveze i proda u drugim mjestima i druge specijal- nosti		
					oka	kom.	boca	groša para	groša para				
5	7	Rustem	Plevlje	crno sukno	—	—	10	4	20	45	—		
5	8	Mara	Gacko	čilim	—	1	—	440	—	440	—		
5	9	Stana	Gacko	tkanica	—	1	—	12	—	12	—		
5	10	Mile Vogica Banjaluka	Drakulić i Čardaci	pregača	—	2	—	75	—	75	—		
5	11	Bobaj Hasan Travnik	Jajce	»Velesna« čebe	3	1	—	55	—	55	—		
5	12	Ribić Ibrahim Travnik	Jezero	obična hasura	—	—	—	—	1	—	15	—	
5	13	Mustafa	Prusac	serdžada	—	2	—	45	—	90	—		
5	11	Gospođa Blanka	Sarajevo	prvoklasno svileno platno za košulje	—	—	—	—	10	15	—	150	To platno proizvodi se u do- movima i sve potroši samo stanovništvo
5	12	Gospođa Blanka	Sarajevo	svileno platno sred- nje kvalitete	—	—	—	—	10	6	20	65	Isto
5	13	Gospođa Blanka	Sarajevo	platno za čaršafe	—	—	—	—	10	3	—	30	Isto
5	14	Gospođa Jovanka	Sarajevo	šareno platno za čaršafe	—	—	—	—	10	2	—	20	Isto

Redni broj stvari prema njihovoj vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika stvari	Mjesto njegova boravka	Vrsta proiz- voda	Količ. pre- datih proiz- voda			Cijena		Ukupna vrijednost zaduženja	Napomena o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se preveze i proda u drugim mjestima i druge specijal- nosti	
					okla	kom.	boca	groša para	groša para			
5	15	Gospoda Jovanka	Sarajevo	obično platno	—	—	10	2	—	20	—	Kao i na prošloj.
5	16	Kazaz Mehmedaga	Sarajevo	šibeta za žen- sku kosu	—	1	—	65	—	65	—	Ta šibeta za kosu izrađuju kazaske zanačije i nose ih žene manje bogatih ljudi mjesto kose
5	17	Kazaz Mehmedaga	Sarajevo	šibeta za žen- sku kosu	—	1	—	25	—	25	—	I ovo
5	18	Fejzulah	Tuzla	lan	2	—	—	15	25	31	10	
5	19	Ahmedaga	Srebrenica	konoplja	2	—	—	4	20	9	—	
6	1	Mula Husejn	Visoko	učinjena i dram koža sah- tijan	250 1	—	—	—	—	1	—	
6	2	Tabak Mula Halil	Sarajevo	deblja uči- njena koža	1	—	—	27	—	42	25	
6	3	Durajlić (Dobralić) Hasanaga	Visoko	mješina	1	—	—	17	—	23	—	
6	4	Mehmedaga	Sarajevo	tirša	1	—	—	18	—	18	—	Navedena tirša pravi se u Sarajevu i upotrebljavaju je i troše sarajevski sarački za- načije
6	14	Sulejmanaga	Mostar	drama 238 kajsar koža	2	—	—	46	—	130	—	

Redni broj stvari prema njihovoj vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika stvari	Mjesto njegova boravka	Vrsta proiz- izvoda	Količ. pre- datih proiz- voda			Cijena		Ukupna vrijednost zaduženja	Napomena o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se preveze i proda u drugim mjestima i druge specijal- nosti	
					oka	kom.	boca	groša para	groša para			
6	5	Čurčija Dimitrije	Sarajevo	medvjede krzno	—	1	—	160	—	160	—	Love se u samom Vilajetu i nakon što ih čurčijske za- načije uredi i od njih na- prave čurkove, prodaju se unutar u zemlji, a nešto se i izvozi i prodaje vani
6	6	Čurčija Dimitrije	Sarajevo	vučije krzno	—	1	—	35	—	35	—	I ovo
6	7	Čurčija Dimitrije	Sarajevo	lisičije krzno	—	1	—	35	—	35	—	I ovo
6	8	Čurčija Dimitrije	Sarajevo	krzno	—	1	—	140	—	140	—	I ovo
6	9	Čurčija Dimitrije	Sarajevo	zerdava	—	1	—	120	—	120	—	I ovo
6	10	Čurčija Dimitrije	Sarajevo	krzno samura	—	1	—	20	—	20	—	I ovo
6	11	Čurčija Dimitrije	Sarajevo	krzno	—	1	—	4	—	4	—	I ovo
6	12	Čurčija Dimitrije	Sarajevo	jazavca	—	1	—	6	—	6	—	I ovo
6	13	Čurčija Dimitrije	Sarajevo	zečije krzno	—	1	—	2	—	2	—	I ovo
7	1	Kujumdžija Mitri- čević Jovo	Sarajevo	krzno kunica	—	1	—	50	—	50	—	Kujumdžije često puta osta- nu besposleni, pa da im ne bi uzalud propalo vrijeme, oni izrađuju ovakve predme- te i većinom ih prodaju unu- tar, a ponekad i vani
7	2	Kujumdžija Mitri- čević Jovo	Sarajevo	ovčije krzno	—	1	—	4	20	9	—	Isto
				findžanski zarf (okvir za solju)	—	2	—	4	20	9	—	

Redni broj stvari prema njihovoj vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika stvari	Mjesto njegova boravka	Vrsta proiz- voda	Količ. pre- datih proiz- voda			Cijena		Ukupna vrijednost zaduženja	Napomena o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se preveze i proda u drugim mjestima i druge specijal- nosti	
					oka	kom.	boca	groša para	groša para			
7	3	Kujundžija Mitri- čević Jovo	Sarajevo	narukvica	—	2	—	8	—	16	—	Te narukvice (halhale) prave navedene zanačije i po ne- što nižoj cijeni prodaju seo- skom stanovništvu a i gra- danskom
7	4	Kujundžija Mitri- čević Jovo	Sarajevo	menduše	—	—	pari 1	8	—	8	—	
7	5	Kazandžija Hadži Abdija	Sarajevo	časa za hošaf s tepsijom	—	1	—	180	—	180	—	Izrađuju i prodaju kazandžijski majstori
7	6	Kazandžija Hadži Abdija	Sarajevo	čase za vodu s tablom	—	6	—	—	—	200	—	Isto
7	7	Kujumdžija Jovo	Sarajevo	narukvice (belezuke)	—	1	—	28	20	28	20	I ovo prave kujumdžije i prodaju ženama sela i kasa- ba koje ih nose
7	8	Kazandžija Hadži Abdijaga	Sarajevo	veliki izveze- ni i ukrašeni fenjer	—	1	—	600	—	600	—	Izrađuju ga kazandžije i prodaju unutar, a ide i pro- daje se i van Vilajeta
7	9	Kazandžija Hadži Abdijaga	Sarajevo	hamam-tas (posuda za banju)	—	1	—	40	—	40	—	Isto
7	10	Isti	Sarajevo	časa za vodu	—	1	—	20	—	20	—	Isto
7	11	Isti	Sarajevo	tabla	—	2	—	20	—	40	—	Isto
7	12	Isti	Sarajevo	tacne	—	6	—	12	—	72	—	Isto

Redni broj stvari prema njihovoj vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika stvari	Mjesto njegova boravka	Vrsta pro- izvoda	Količ. pre- datih proiz- voda			Cijena		Ukupna vrijednost zaduženja	Napomena o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se preveze i proda u drugim mjestima i druge specijal- nosti	
					oka	kom.	boca	groša para	groša para			
Kazandžija H. Abdijaja			Sarajevo	male tacne	—	2	—	11	—	22	—	Isto
7 14	Isti		Sarajevo	čaše	—	2	—	5	—	10	—	Isto
7 15	Isti		Sarajevo	putni tasovi	1	—	—	55	—	192	20	Isto
7 16	Isti		Sarajevo	mali fenjer	—	1	—	90	—	90	—	Isto
7 17	Lutfulah Hadži Ab- dić Travnik		Prusac	kahveni mlin	—	1	—	110	—	110	—	Isto
8 1	Ibrahimaga Smajl- agić		Livno	srebrene kašike	—	10	—	17	—	170	—	
8 2	Ibrahimaga Smajl- agić		Livno	obične kašike za jelo	—	10	—	3	—	30	—	
8 3	Ibrahimaga Smajl- agić		Livno	ukrašeni cigaraluk	—	1	—	50	—	50	—	
8 4	Srća Sulejmanaga		Livno	od srebra izra- đeni čibuk s lulom (s tab- lom ili bez table)	—	4	—	76	—	304	—	
8 5	Marko (Zvornik)		Maglaj	od smrekova drveta izrađe- ne kašike	—	10	—	1	—	10	—	
8 6	Bogović Abid		Maglaj	od smrekova drveta izrađe- ne kašike	—	10	—	1	—	10	—	

Redni broj stvari prema njihovoj vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika stvari	Mjesto njegova boravka	Vrsta proiz- voda	Količ. pre- datih proiz- voda		Cijena		Ukupna vrijednost zaduženja	Napomena o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se preveze i proda u drugim mjestima i druge specijal- nosti		
					oka	korn.	boca	groša para			groša para	
8	7	Sarač Mehmedaga	Sarajevo	ženske na- lune	—	—	pari 1	24	—	24	—	Izrađuju ih zanačije i raz- nose se i troše po svim Vi- lajetskim mjestima
8	8	Sarač Mehmedaga	Sarajevo	ženske na- lune	—	—	pari 1	8	—	8	—	Isto
8	9	Sarač Mehmedaga	Sarajevo	ženske na- lune	—	—	pari 1	4	—	4	—	Isto
9	1	Polog Mehmed	Zvornik	bijela lula za čibuk	—	10	—	—	35	8	30	
9	2	Šeherkojlić Bećo	Brčko	testija za vodu	—	4	—	6	—	24	—	
9	3	Salih	Travnik	čibuk	—	2	—	7	20	15	—	
9	4	Bahtijarić(ević) M.	Banjaluka	zemlja od ko- je se prave cigaraluci	2	—	—	—	—	—	—	
9	5	M	selo Dragalić	šuplji kamen	—	8	—	—	—	—	—	
10	1	Jovo (Zvornik)	Tuzla	ogledalom ukrašena metla	—	1	—	30	—	30	—	
10	2	Jovo (Zvornik)	Tuzla	metla	—	1	—	3	—	3	—	

Redni broj stvari prema njihovoj vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika stvari	Mjesto njegova boravka	Vrsta pro- izvoda	Količ. pre- datih proiz- voda			Cijena		Ukupna vrijednost zaduženja	Napomena o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se preveze i proda u drugim mjestima i druge specijal- nosti	
					oka	kom.	boca	groša para	groša para			
11	1	Sabljar Mula Ab- dija	Sarajevo	nož za zarezivan- je kalema	—	1	—	6	—	6	—	Spomenuti Mula Abdija je poznat kao sabljar po zanatu, ali kad je besposlen i slobodan, on pravi i noževe za zarezivanje kalema i godišnje ih napravi 5—10 komada
11	2	Mustafa (Hercegovina)	Foča	makaze	—	1	—	250	—	250	—	
15	1	Skopljak Lazo	Visoko	tambura	—	1	—	6	—	6	—	
15	2	Skopljak Lazo	Sarajevo	mala tam- bura	—	1	—	3	20	3	20	
15	3	Sava(?) (Hercegovina)	Gacko	gusle	—	1	—	16	—	16	—	
15	3	Marko (Hercegovina)	Mostar	frula	—	1	—	3	—	3	—	

SPISAK POLJOPRIVREDNIH I ZANATSKIH PROIZVODA IZ ZVORNIČKOG SANDŽAKA¹⁾

Broj uzorka	Ime i prezime	Mjesto boravka grad (kasaba) selo	Vrsta izloženog proizvoda	količina predatih proizvoda	Cijena		Vrijednost		Napomene o izloženim predmetima: koliko se godišnje proizvode tih artikala, koliko se od tog potroši u dotičnom mjestu, a koliko se prodaje u druga mjesta, kakvi su proizvodi i ostalo u vezi s tim
					groša para	—	groša para	—	
1	Ahmet Mehmedović	Janja . . .	svila	oka drama — 100	30	—	75	—	U posebnom odjelenju prikazanu svilu proizvode članovi porodice spomenutog Ahmeda Mehmedovića iz Janje, iz Bijeljinskog kadiluka, ali pored njega ovakvu svilu proizvode još i mnoge druge osobe iz navedene kasabe i kadiluka i ona se prodaje najviše po 30 para po 1 dramu, a godišnje se proizvode 20—30 oka i potroši se uglavnom unutar
2	Katolik Marko	. . . Ljubatović	kašike od trnova i smrekova drveta	testeta 2	12	—	24	—	U posebnom odjelenju prikazane kašike koje proizvodi spomenuti Marko iz Ljubatovića i prodaje testetima, proizvode još i neki drugi hrišćani i muslimani. U tom kadiluku imaju još 3 takva majstora. 1 teste stoji osam groša, a prodaju se i po 10—12 groša. Godišnje se proizvode oko 150 testeta i sve se rasproda u susjednim kadilucima.

Broj uzorka	Ime i prezime	Mjesto boravka grad (kasaba) selo	Vrsta izloženog proizvoda	količina predatih proizvoda		Cijena groša para		Vrijednost groša para		Napomene o izloženim predmetima: koliko se godišnje proizvode tih artikala, koliko se od tog potroši u dotičnom mjestu, a koliko se proda u druga mjesta, kakvi su proizvodi i ostalo u vezi s tim
				oka	drama	1	10	3	18	
3	Alijaga	Tuzla . . .	so	22	150	1	10	3	18	U posebnom odjelenju prikazana so proizvodi se u G. i D. Tuzli. Od 1 fučije, koja sadrži oko 600 oka slane vode, a vadi se iz 2 bunara, i 300 oka drva koja izgore prilikom kuhanja te slane vode, dobije se oko 30—35 oka soli. Prodaje se do 50 para oka. Izdvojivši troškove proizvodnje, od svakog kazana u Tuzli ostane 8—10 groša. U ta dva grada živi od proizvodnje soli 60 solara zanatčija i 10 radnika koji vade slanu vodu. Godišnje se proizvede oko 250.000 oka soli. Ne izvozi se, nego se troši u kadilucima dviju Tuzla, Maglaja i Kladnja u Zvorničkom sandžaku
4	Alija Huskanović	. . . Novo Selo	duhan	3	—	10	—	30	—	U posebnom odjelenju prikazani duhan je poljoprivredni proizvod Alije Huskanovića iz Novog Sela iz Srebreničkog kadiluka. U tom kadiluku proizvode i drugi, kako muslimani tako i hrišćani, duhan i prodaje se od 5—12

Ime i prezime	Mjesto boravka grad (kasaba) selo	Vrsta izloženog proizvoda	količina predatih proizvoda	Cijena groša para	Vrijednost groša para	Napomene o izloženim pred- metima: koliko se godišnje proizvede tih artikala, koliko se od tog potroši u dotičnom mjestu, a koliko se proda u druga mjesta, kakvi su pro- izvodi i ostalo u vezi s tim
5 Imšir Hasanović	... Vražići	suhe šljive	3 —	4 —	12 —	<p>groša po oki. U rodnim go- dinama proizvede se oko 100.000 oka i sav se u zemlji rasproda i potroši</p> <p>Kao što je prikazano u po- sebnom odjeljenju, jedna vr- sta suhe crne šljive, zvane »Bosanska šljiva«, proizvod je Imšira Hasanovića, iz Vra- žića, iz Brčanskog kadiluka. U Kadilucima Zvorničkog sandžaka proizvede se godiš- nje 1,500.000 oka, od kojih se 3—400.000 oka upotrijebi za pečenje rakije, 1,000.000 i više osuši se i izveze na raz- ne strane Evrope i Amerike. U naročito rodnim godinama prodaju se u mjestu 3—4, a najviše 5 groša i u većini go- dina i zemljoradnici i vlas- nici čifluka, a isto tako i izvoznici, jako se okoriste i naprave dobar promet</p>

³⁾ Kako je ovaj spisak proizvoda, koje je Zvornički sandžak poslao na izložbu u Filadelfiju, nepotpun, a u raspisima koji su upućivani Vilajetskoj upravi i mutesariflucima naglašava se da zbirke trebaju biti iste onakve i u onom obimu, kakav je bio na bečkoj međunarodnoj izložbi, to sam ja iznio spisak bečke mjesto filadelfijske izložbe, iz koga se prema gornjem takođe može vidjeti šta je Zvornički sandžak izlagao.

BEČKI SPISAK⁴⁾

Redni br. stvari prema vrsu	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika	Mjesto njegova boravka	Vrsta proizvoda	Količina predatih proizvoda	Cijena		Ukupna vrijednost		Napomene o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se proda u druga mjesta i dru- ge pojedinosti u vezi s tim
1	1	Hasan Abdić	Durđevik	pšenica	2 —	2 —	4 —			Ta pšenica proizvodi se u svim mjestima Zvorničkog sandžaka i u 87 godini je u cijelom sandžaku proizvedeno oko 3,675.553 oke. Od toga se unutar potroši oko 3,005.000 oka, dok se ostatak od 669.954 oke izveze.
1	2	Naktić Ismail	Prnjavor	kukuruz	2 —	1 14	2 28			Kukuruz se proizvodi u svim kadilucima Zvorničkog sandžaka i u navedenom sandžaku je u 87 godini proizvedeno 14,474.450 oka. Od toga se unutar potroši oko 10,041.270 oka, dok se ostatak od 4,433.180 oka zajedno sa Sarajevskim sandžakom izveze u susjednu Austriju
1	3	Hodžić Ibrahim	Tojšići	ječam	2 —	1 20	3 —			Ječma je u 87 godini proizvedeno u Zvorničkom sandžaku 88.460 oka. Ne izvozi se, nego se sav unutar potroši

⁴⁾ Izgleda da skupni spiskovi predstavljaju izložbene artikle Vilajet. uprave, a detaljni privatnika

Redni br. stvari prema vrsti	Eroj stvari	Ime i prezime vlasnika	Mjesto njegova boravka	Vrsta proizvoda	Količina predatih proizvoda	Cijena	Ukupna vrijednost	Napomene o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se proda u druga mjesta i druge pojednosti u vezi s tim
1	4	Berber Halil	Tuzla	raž	2	1 20	3	I ovog se godišnje proizvede jedan juk i 25.000 (125.000) oka i ne izvozi se nego se sva unutar potroši.
1	5	Živko	Tuzla	kamilica	2	1 2	2	I ovog se proizvede godišnje 6 juka i 23.000 (623.000) oka. Ne izvozi se, nego se sva potroši u zemlji
1	6	Hašimaga	Tuzla	zob	2	— 36	1 32	I ovog se proizvede godišnje 8 juka i 60.000 (860.000) oka i ne izvozi se, nego se sva unutar potroši
1(2)	1(2)	Alijaga	Tuzla	so	2	1 20	3	Soli se proizvede godišnje 1 juk i 15.200 (115.000) oka i ne izvozi se, nego se sva unutar potroši
2	19	Murić Mehmed	Tuzla	suhe šljive	10	2 —	20	U 87 godini proizvedeno je šljiva u Zvorničkom sandžaku 8 juka i 10.000 (810.000) oka. Od toga se 2 juka i 10.000 oka potroši u zemlji, dok se ostatak od 800.000 ⁵⁾ oka izvozi van

⁵⁾ Pogrešno je obračunato, jer treba da stoji 600.000 oka oka izvozi van.

Redni br. stvari prema vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika	Mjesto njegova boravka	Vrsta proizvoda	Količina predatih proizvoda	Cijena	Ukupna vrijednost	Napomene o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se proda u druga mjesta i dru- ge pojedinosti u vezi s tim
2	20	Hašimaga	Tuzla	suhe kruške za hošaf	10	—	10	Suhih krušaka za hošaf proizvede se u Zvorničkom sandžaku godišnje 440.000 oka i sve se potroši u zemlji
10	2	Jovo	Tuzla	metle	1	—	3	Tih metala proizvede se godišnje u Tuzlanskom kadiluku oko 800 komada i uglavnom se unutar potroše, a ponešto se i izveze
10	1	Jovo	Tuzla	metle s ogledalom	1	—	20	Navedene metle s ogledalom prave se samo po želji pojedinih koji metu kuću i vrlo rijetko se prodaju
5	18	Fejzulahaga	Tuzla	lan	2	—	15	Lana se proizvede godišnje u sandžaku oko 150.000 oka i vrlo malo ga se izveze van, uglavnom se troši unutar
—	—	—	Tuzla	slana voda	—	4	—	Navedena voda vadi se iz iskopanih slanih bunareva, stavlja se u naročite željezne kazane i pomoću vatre (kuhanjem) proizvodi se so koja se potroši unutar
3	1	—	Tuzla, Poljana	kiseljak	—	4	—	Kiseljak se nalazi, u 2 sata od Tuzle udaljenom, selu Poljani i stanovništvo ga svake godine u avgustu posjećuje

Redni br. stvari prema vrsti	Broj stvari	Ime i prezime vlasnika	Mjesto njegova boravka	Vrsta proizvoda	Količina predatih proizvoda	Cijena	Ukupna vrijednost	Napomene o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se proda u druga mjesta i dru- ge pojedinosti u vezi s tim	
9	2	Šeherkojlić Bećo	Brčko	testije za vodu	komada 4	6	24	Te testije se, pored navedenog kadiluka, prodaju i u ostalim kadilucima, a izvoze se takođe i van Vilajeta	
9	1	Polog Mehmed	Zvornik	bijele lule za čibuk	10	—	35	8 30	Te lule se, pored Zvorničkog kadiluka, dobro prodaju i po cijelom Zvorničkom sandžaku, a prenose se i u Sarajevski i Travnički sandžak, te se i tamo prodaju
8	5	Marko	Maglaj (Ljubatović)	od smrekova dr- veta izrađene ka- šike	10	1	—	10	Te kašike se prodaju kako u spomenutom kadiluku tako i po cijelom sandžaku. Nije poznato koliko ih se godišnje proda
4	4	Muhtar Muharem	Maglaj	kašike od smreke	10	1	—	10	Isto
8	6	Bogović Abid	Maglaj	pekmez od ja- buka	oka flaša 3 2	2	—	7	Isto
3	1	— — —	Maglaj, Sočko- vac	kiseljak	— 2	—	—	—	Taj kaseljak se nalazi u selu Sočkovcu, u navedenom kadiluku, i stanovništvo ga mnogo posjećuje i upotrebljava, ali samo pri tom ostaje (ne izvozi se)

Redni br. stvari prema vrsti	Bro stvari	Ime i prezime vlasnika	Mjesto njegova boravka	Vrsta proizvoda	Količina predatih proizvoda	Cijena	Ukupna vrijednost	Napomene o količini godišnje proizvodnje poslatih artikala kao i koliko se od tog proda u samom mjestu, a koliko se proda u druga mjesta i dru- ge pojedinosti u vezi s tim		
2	18	Srebreničak Ahmed	Srebrenica	duhan	2	— 10	— 20	—	U Srebrenici se proizvede go- dišnje oko 100.000 oka i sav se unutar potroši	
2	22	Srebreničak Ahmed	Srebrenica	duhan	2	— 8	— 16	—	Isto	
5	19	— — —	Srebrenica	konoplja	2	— 4	20 9	—	Konoplje se proizvede u san- džaku oko 140.000 oka i vrlo malo se od tog izveze van, nego se troši unutar	
	3	— — —	Srebrenica	guber	—	1	— —	—	Ta voda teče kroz sami grad Srebrenicu i zacrveni sva mjesta kroz koja protiče kao da protiče voda sa željeznom rudom	
Cijena stvari			219							
Cijena ambalaže, pakovanja i otpreme spomenutih stvari iz Tuzle			121							
			340							

**BOSNISCH-HERZEGOVINSCHER WIRTSCHAFTSAUSSTELLUNG
IN PHILADELPHIA 1876.**

Anlässlich der Wirtschaftsausstellung 1876. in Philadelphia (U. S. A.), wurden auch Bosnien und die Herzegovina im Rahmen des Türkischen Reiches für eine entsprechende Repräsentation eingeschaltet. Die Organisation lag in den Händen der staatlichen Verwaltungsinstanzen, des Ministeriums für Finanzen und Handel in Konstantinopel, dann des Vali in Sarajevo, und schliesslich der lokalen Behörden. Der Zweck der Ausstellung war es das Wirtschaftspotential des Landes in einer entsprechenden Auswahl von Produkten vorzustellen. Dem Artikel wurde die Warenliste beigefügt, in der die Erzeuger, wie auch die anderen Angaben über die Produkte zu ersehen sind. Weiterhin wird die Art der Packung, wie auch die des Transportes angegeben.